

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
هفت	پیشگفتار ویراست ۲
۱	پیشگفتار
	دفتر اول: کشف الأسرار از نظر ادبی
۵	گفتار اول: آشنایی با مؤلف و تفسیرش
۱۱	گفتار دوم: چند ویژگی در ترجمه آیات
۱۹	گفتار سوم: خصایص صرفی
۳۱	گفتار چهارم: خصایص نحوی
۴۳	گفتار پنجم: ویژگیهای نثر موزون کشف الأسرار
۵۷	خلاصه‌ای درباره سبک کشف الأسرار
	دفتر دوم: متنهای برگزیده با توضیح لغات و نکات ادبی
	مقدمه
۶۵	گفتار اول: به نام او
۸۴	گفتار دوم: تو کیستی؟
۱۰۰	گفتار سوم: شیرین سخنی پُر آفرین
۱۲۰	گفتار چهارم: پرده‌های دل
۱۳۵	گفتار پنجم: نشان دوستی
۱۵۱	گفتار ششم: در حضرت نماز
۱۶۷	گفتار هفتم: شیرینی خُلف وعده
۱۸۴	گفتار هشتم: داستان دوستان خدا

صفحه	عنوان
۲۰۲	گفتار نهم: سیرت جوانمردان
۲۱۸	گفتار دهم: زنده جاودانی
۲۳۲	فهرست آیات
۲۳۹	فهرست احادیث
۲۴۱	توضیح اعلام ناآشنا
۲۵۶	مراجع و مآخذ
۲۶۱	واژه‌نامه
۲۸۷	فهرست توصیفی مقالات دربارهٔ کشف‌الأسرار

پیشگفتار ویراست ۲

سپاس خداوندِ قلم را که به قلم این بنده ناتوان توانِ گردآوری و شرح کتاب حاضر را (که برگزیده از تفسیری کبیر است) عنایت فرمود، و چندان مورد قبول استادان و اقبالِ دانشجویان قرار گرفت که به چاپ هشتم رسید. با توجه به پیشرفتی که در صنعت چاپ به وجود آمده، تجدید حروف و خط آن ضرورت یافت، از این رو سازمان محترم «سمت» از تجدید نظر پدیدآورنده اثر جویا شد.

نویسنده در فرصتی کوتاه از آغاز تا پایان کتاب را بازخوانی کرد، و به اندک اصلاح ظاهر آن پرداخت، در حالی که این سخن سخنه و سنجیده عماد اصفهانی همواره در خاطرش بود که در مقدمه کتاب *معجم الأدباء* (به عربی) آمده:

«من دریافتم که انسان امروز کتابی نمی‌نویسد مگر آنکه فردایش می‌گوید: اگر این نوشتار تغییر داده شود بهتر است، و اگر چنین چیزی افزوده گردد نیکوتر می‌شود. اگر این مطلب جلوتر آید افضل است و اگر آن عبارت حذف شود زیباتر است. این تغییر رأی از بزرگ‌ترین عبرتهاست، و خود دلیلی است بر چیرگی نقص و کمبود بر همه افراد بشر».^۱

محمد مهدی رکنی یزدی

۱. یاقوت الحموی (یاقوت بن عبدالله، م. ۶۲۶)، *معجم الأدباء*، وزارت معارف مصر، چاپ دوم، ج ۱، مقدمه کتاب.

پیشگفتار

الهی! از دو دعوی به زینهارم، وز هر دو به فضل
تو فریاد خواهم: از آنکه پندارم که به خود
چیزی دارم، یا پندارم که بر تو حقی دارم.

(کشف‌الأسرار، ۱۲۲/۴)^۱

خدای را سپاس که چنین خواست نویسنده برای کاری تحقیقی در پایان تحصیلات
خود، تفسیر کشف‌الأسرار و عُلَّة‌الابرار را برگزیند و سالی چند با نوباوه‌ای که آن
زمان، تازه در مجامع دانشگاهی خودنمایی کرده بود هم‌نشین و خوگیر باشد و همراه
با پژوهش ادبی در آن کتاب ارزشمند ده جلدی، بهره علمی و حظ روحانی بُرد.
نتیجه این کاوش و پژوهش، در نگاهی کلی شامل دو بخش بود: نخست معرفی
تفسیر و مفسّر و خصایص دستوری و سبک نشر گونه گون آن؛ دو دیگر فرهنگ
لغات و ترکیبات نادر کتاب که نزدیک به دو هزار واژه و اصطلاح بود.
زمانی که انتشار برگزیده‌ای از این تفسیر کبیر برای استفاده طالبان و به‌خصوص
تدریس در رشته زبان و ادبیات فارسی ضرورت یافت، نویسنده به دلیل سابقه آشنایی
با آن و در دست داشتن مقدمات لازم، این مهم را بر عهده گرفت و دست به کار
برد و به تنظیم مطالب فراهم آمده پرداخت.

۱. ابوالفضل رشیدالدین احمد المیدی، کشف‌الأسرار و عُلَّة‌الابرار، به سعی و اهتمام علی اصغر
حکمت، جلد اول، مطبوعه مجلس، تهران، ۱۳۳۱.

پس از هفت سال وقفه نه جلد دیگر در سال ۱۳۳۸ و ۱۳۳۹ در چند چاپخانه به طبع رسید. فواید
تفسیری و ادبی کتاب چندان بود که تا کنون به پنج چاپ رسیده. ارجاعات بعدی همه به چاپ اول
خواهد بود. عدد سمت راست شماره جلد و عدد سمت چپ شماره صفحه را نشان می‌دهد.

در طرح کلی اثر، مصلحت دید که خلاصه و نقاوة پژوهش ادبی‌اش در ابتدا قرار گیرد و معرف نویسنده تفسیر و ویژگیهای صرفی و نحوی کتاب باشد و دفتر اول را سامان دهد. متنهای زبده و برگزیده از توجیهات ذوقی و نثر شعرگونه کشف‌الأسرار - که مقصود اصلی بود - با توضیح لغات و نکات دشوار آن، دفتر دوم را پدید آورد. این نوشتار پس از زمانی تأخیر در سال ۱۳۶۵ با نام لطیفی/از قرآن کریم از سوی مؤسسه چاپ و انتشار آستان قدس رضوی منتشر شد و ۱۰۵ قطعه برگزیده را شامل بود.

سازمان گرانقدر «سمت» و اولیای نیک‌اندیش آن، با آگاهی از پیشینه کار این حقیر، خواستند گزیده‌ای از کشف‌الأسرار متناسب با دو واحد درسی - که در برنامه کارشناسی ادبیات فارسی پیش‌بینی شده - تهیه کند. به سبب اشتغال به امور دیگر، از پذیرش آن پیشنهاد تن می‌زد، اما درخواست پیاپی، بلکه دستور مهرآمیز استادان ادبیات فارسی جای تعلل باقی نگذاشت. پس آغاز به کار کرد و با توجه به طرح پیشنهادی آن سازمان، به تجدید نظر و تلخیص کلی مطالب پرداخت تا این وجیزه فراهم آمد، که دفتر نخست آن مختصری از شخصیت علمی و دینی نویسنده تفسیر - ابوالفضل میبدی - و خصایص دستوری و سبک نثر وی را نشان می‌دهد. دفتر دوم، هفتاد قطعه به‌گزین شده را دربر دارد که بیشتر از بخش عرفانی و ذوقی کتاب - النوبة الثالثة - انتخاب شده و همچنین قسمتهایی از النوبة الثانية را نیز شامل است و متنهایی است درسی، با توضیح دشواریهای لفظی.

امید است حضرت قرآن در این کسوت جدید برای دانشجویان عزیز زیباتر جلوه کند و آنان را به خود خواند و با حقایق بلندش آشنا نماید و قلم هنرآفرین میبدی - که پرورده بلاغت قرآن مجید است - ایشان را ادب‌آموز و بلاغت‌افزا باشد. بعون الله و توفيقه.

محمد مهدی رکنی

مشهد - شهریور ۱۳۷۲